

orden  
haar  
te  
g  
zou  
in de  
zulk  
eden-  
stand,  
ing in  
dacht.  
tte en  
en een  
e Hol-  
gelijk  
wordt.  
ver de  
n des  
dren  
eene  
laatsen  
loorden  
t. Som-  
ben bij  
de ge-  
aar dat  
aarnaar  
nen niet  
ardsche  
t. Huis  
meenen  
oek in  
oort ze  
r God  
te arme  
gezien  
oederen  
tot een  
te voor  
te aan-  
kerken  
meente  
in werk-  
als de  
ieder  
elegen  
anderen  
daatsen-  
k wor-  
t hoog  
bouwen  
roeder-  
de Chr-  
p eens  
ant.  
deelen,  
st zijn;  
g. D. d.  
en gelij-  
ker in  
laatsen  
eer de  
finan-  
dient dat  
dit tot  
het  
genen,  
kunnen  
Woord  
iet wat  
ief ons  
in het  
en het  
n. Men  
in huis  
ht, dat  
e Kerk  
etaten,  
ten. En  
anneer  
n ver-  
Voords  
staan,  
d tegen  
Woord  
aan met  
r, een  
st dan  
scientie  
ad toch  
end bij  
kwaad  
, en we  
akt om  
de be-  
t alleen  
ook en  
wegte  
rokken  
zich te  
t. K.  
BRAND  
BUWING.  
te Kam-  
plaatsen  
bevelen.  
en vorm  
at prin-  
umt der  
Wiss  
leelt hij,  
laatste  
ugustus  
de niet  
staand,  
orsaken  
staats in

de „oorlogs-lectuur“, waarmee de boekenmarkt ook ten onzent sedert het laatste halfjaar overstelpt is.

Ter kenschetsing een paar citaten.

„Zoo is dan oorlog niet slechts ellende, ellende ja gewis in onbeschrijflijken zin des woords; niet slechts zonde, zonde ja gewis, maar al te vaak in gruwzaamste openbaring; maar (en vergeet wij dit vooral niet) bovenal is oorlog vrucht van een anti-goddelijk beginsel, dat schuilt in den boezem der onherboren menscheit.

Christus heeft zich nooit bepaald verklaard tegen den oorlog in officiële zin des woords. Christus' Woord ging dieper. Hij liet bloot den wortel van den oorlog. Hij liet ons zien het hart van den mensch.

Uit het hart van den mensch komen voort boze bedenkingen, dieverijen, doodslagen en alle ondeden.

Oorlog is de vrucht van het egoïsme, dat zijn hoop en toekomst verbond aan het „beneden“, aan de cultuur los van God, en dat daartoe zelfs het vaderland in afgoderij-bedrijf oerpiet. Zoek de wortels nu niet boven den grond, ze liggen in het hart des menschen.

Zeg nu, dat op het eind der eerste alinea van dit citaat dat onherboren er wel af gekund had. Ik zal het u niet tegenspreken, maar wanneer ge, als ik, heel dit in zijn diepen ernst zoo pakkend stuk hebt doorgelezen, zult ge met mij dezen *lapsus calami* gaarne overzien.

Laat mij nog een ander citaat geven waarin Wissar het heft over het *chavivisme*.

„In elk volk woont als het ware een eigen gedachte, een eigen geest; men kan, in gezonden zin opgevat, spreken van de *ziel van een volk*; van waar anders verschil van taal; taal wijst terug op gedachte, op eigen denkwereld. Ieder volk moet een steen vormen in het mozaiek van het geheel, om de veelkleurige pracht der wijsheid Gods ten toon te spreiden. Zoo wordt het vaderland dan *middel*, niet doel. Verliest de menscheit dit uit het oog, dan baast zulks den weg tot vaderland-afgoderij“.

Ook nog dit:

„In afschaffing van oorlog kunnen we daarom niet geloven. De zonde zelve, de oorprong van al deze jammeren, zou daartoe eerst dienen te niet gedaan. Op den dag dat zij ten volle overwonnen worden, en buiten Gods herstelde wereld gebannen, vervalt de mogelijkheid van oorlog, niet eer. De eindtriomf, de volle *openbaring* van de christelijke religie als die des vredes, heeft God in Zijn wijsheid verbonden aan de wederkomst van Christus“.

En dan, na op enkele bladzijden klaar en duidelijk te hebben gesproken van wat de Schrift, met name *JOHANNES' OPENBARING*, ons leert van het „door lange werelden heen komen van het Koninkrijk Gods“, — schrijft Wissar: „We kunnen niet geloven, dat reeds thans die eind-catastrofe daar is, maar wel zien wij bij een ernstig bespieden van de teekenen der tijden, hoe in die *geestelijke richting* de dingen zich voortbewegen.“

Ik kan mij denken, dat deze rede, die van waarlijk christelijk wijsgeeren zin getuigt, met instemming zal zijn aangehoord en nu zij in druk is vastgelegd, kan zij dienstig zijn om de velen, die, verijsteld door al wat zij in de laatste maanden hebben waargenomen, zich afvragen *waat ze er toch van denken moeten*, tot begripvorming te brengen.

2. FRATERNITEIT. Groot-Gereformeerd Studentenblad. Uitgaande van de *Corpora S. S. R. N. D. D. D.* en *F. Q. I.* Jaargang II, af. 2.

In deze periode is de gereformeerde *Sess Patria* aan het woord.

Het is het gemeenschappelijk orgaan van de *SOCIETAS STUDIOSORUM REFORMATORUM*, van de gereformeerde Studenten aan onze *OPENBARE UNIVERSITEITEN*; van het *Studentencorps der Vrije Universiteit* en van dat onzer *THEOLOGISCHE SCHOOL*.

Het Februari-nummer geeft o. m. het slot van een artikel over *ALLARD PIERSON*, dat mij, vanwege het vele, dat ik hem door zijn woorden en geschriften te danken heb en de groote pietelt die mij voor dezen mijn oud-leermeester beeft, bijzonder interesseerde.

Het is van de hand van den heer A. B. W. M. KOK, Theol. Doct. aan de V. U.

Mijn belangstelling is door de lezing van dit stuk niet teleurgesteld.

Het wil mij voorkomen, dat het doel wat Kok zich stelde: „geen levensbeschrijving, maar PIERSON te volgen in de psychologische ontwikkeling van zijn denken“, — door hem is bereikt.

Op het einde schrijft Kok:

„Daarna is zijn betekenissen 't grootst als kunstenaar. Niet ligt zijn blijvende betekenissen in zijn wijsgeerige werken; wij seiden 't reeds dat hij eindigde met een wanhopen aan alle wijsbegeerte, een vertwijfeld denker kan ons hier niet leiden, door 't ignoramus en straks zelfs het ignoramus plaatst hij de filosofie buiten zijn leven. Ook zijn theologische werken hebben thans weinig invloed meer. Doch wel kent ieder zijn heerlijk werk: „Hellas“, wel 't fijne „Intuïtis“ en de sympathieke en voorname teekening van onze: „Oudere Tijden“. Zijn stijl is zijn meesterschap over de taal. Zijn rijm, zeker niet van 't 80, is voorname en deftig, pakkend door verrassende beelden. De Revelmannen: met een enkel beeld kan hij ze teekenen“.

Aan het slot:

„Maar allerleest plaatsen wij hem in de rij van alle mannen: groot door zielenad en warmte van hart, allerleest plaatsen wij hem in de rij der *mannen*. En om een man te worden, zegt PIERSON ergens, moet men omgaan met een man. Misschen moeten wij vooral bij omgang met den man PIERSON bedenken wat hij straks volgen laat: „Aan zijn imponeeren te ontgroeien, is de ware oefening van knucht“.

3. Onz. Tijdschrift.

„Niet zonder leedwezen geven Uitgever en Redactie van Onz. Tijdschrift u kennis, dat het hun in de tijdsomstandigheden waarin wij leven, niet mogelijk is, de veel zorgen en veel geld kostende uitgave van Onz. Tijdschrift voort te zetten. Zij wordt dus op 1 Januari 1915 voortzetting gestaakt. Mochten de omstandigheden zich spoedig wijzigen, dan hopen zij in de gelegenheid te zijn de nu, huns ondanks, afgebroken taak: Aan Christelijk Nederland een vrij, algemeen letterkundig en politiek tijdschrift aan te bieden dat een vrije tribune is, wederom op te nemen. Op dit oogenblik achten zij, na rijp beraad, de voortzetting onmogelijk“.

Met groot leedwezen heb ik dat doodsberecht gelezen.

Met name als „vrije tribune“ waarop zich ook konden uitspreken die „Christelijke belletristen“, welke voelden voor de beweging van '80, is O. T. mij bijzonder sympathiek geweest.

„Troost is, dat in de 20 jaren van O. T.'s bestaan dit „uitspreken“ niet zonder vrucht is geweest. Moge, als de europese oorlogsbrand straks gebluscht is, tot dit uitspreken de vrije tribune spoedig weer worden opgebouwd.

#### 4. BREDE'S KINDERLECTUUR.

J. M. BREDE'S BERECHTELDE EN UITGEVERMAATSCHAPPIJ TE ROTTERDAM zendt ons uit haar rijken schat van KINDERLECTUUR een aantal mooi uitgevoerde, in christelijken geest geschreven en van kleine en fleurige plaatjes voorzien boekjes.

Boekjes van meer en minder bekende schrijvers en schrijfsters voor kinderen. Van P. A. SPARENBURO JA.: DE HOUTVERJER, DE STROOPER EN DE WOLF; VAN RIEK OUBURG: NAAR HUIS; VAN J. V. D. VEGT: UIT DOODSOPGRAAF GEREED; VAN C. J. HOEKENDIJK: MOSES EN SAM; Verder: DE INDISCHE OOM EN HET BLUDE KERSTFEEST door F. BOKMA; VERLOREN EN GEVONDEN en UIT BEPPIE'S LEVEN door LOUISE; DICHT BIJ ZEE en MIETEMU EN DORA'S KERSTFEEST door JOHANNA BREYVOORT.

Geïllustreerd en in een fraai gelithographeerd omslag in kleurendruk zijn deze werken een lust voor het kinderoog en zal hun inhoud de kinderziel zeker niet schaden.

G.

#### Uit de Pers.

In de Gereformeerde Kerkbode van Rotterdam geeft Dr. A. Kuyper Jr. het tweede gedeelte, over het onderscheid tusschen het gebruik van de woorden *ziel en geest* in den Bijbel.

Wij zagen in ons vorig artikel dat de leer van de Trichotomie, of van de driedeling, op gereformeerde terrein contrabande is. Het zijn altoos ketteren, die bij *heidensche* filosofen ter schale waren gegaan, geweest, die deze leer van de Trichotomie de Christelijke Kerk hebben willen binnenlooden. Zij leerden dan, dat de mensch bestond uit drie bestanddelen: geest, ziel en lichaam, en dat de ziel iets was tusschen den geest en het lichaam in, om den overgang tusschen geest en stof te vormen.

Daartegenover hebben de Gereformeerden van meetaf beleden, dat de mensch niet uit drie, maar uit twee bestanddelen bestond, uit *ziel en lichaam*, en deze hun leer hebben zij Dichotomie, of tweedeling, genoemd. Er zijn immers maar twee substanties, en al wat er is behoort of tot de geestelijke of tot de stoffelijke wereld. Waar nu de mensch bestaat uit *ziel en lichaam*, daar moet gezegd worden dat de menscheit *ziel en geest* is, en dat zijn lichaam uit *stof* geformeerd is. Alzo, de mensch heeft niet *ziel en geest*, maar zijn *ziel is geest*.

De naam „geest“ is meer algemeen, de naam „ziel“ is meer bijzonder. De ziel is een nadere bepaling van het meer algemeene geest, want de ziel is wel geest, maar niet elke geest is ziel. God is geest, maar geen ziel. De engelen en duivelen zijn geesten, geen zielen. Maar de geest van den mensch wordt daarom *ziel* genoemd, omdat hij niet geheel zelfstandig leeft, maar aan een lichaam verbonden is, er op aangeleed is om in een lichaam te leven. Een geest, niet louter als geest in een geestelijke wereld levende, maar aangeleed op en verbonden aan een stoffelijk lichaam, is *ziel*.

Daarvandaan komt het, dat in de Heilige Schrift de woorden *ziel en geest* door elkander en als van gelijke beteekenis gebruikt worden. Men beschouwt ze als synoniemen. Nu eens wordt van 's menschen geest en lichaam, dan weer van 's menschen *ziel en lichaam* gesproken. Maar al zijn ze synoniem of van gelijke beteekenis, er is toch altoos eenig onderscheid, want geest duidt altoos op de substantie, op het geestelijke wezen, de *ziel* wijst altoos aan, dat er een band is aan de stoffelijke wereld.

Het is merkwaardig, dat wij in onze Hollandsche taal, al geven wij ons niet altoos met bewustheid rekenschap van deze onderscheiding, toch onbewust steeds het juiste woord kiezen om uitdrukking aan onze gedachten op dit gebied te geven.

Wanneer op eenig gebied een beweging op touw gezet en geleid wordt, dan zegt men van den man die zulks doet, dat hij is „de *ziel* van die beweging“. Volkomen terecht, want men zou niet kunnen zeggen, dat hij de geest van die beweging is. Onstaaftgevoel zegt ons dat onmiddellijk. Die man is immers hij, hij leeft met zijn volk mee, hij is lichamenlijk tegenwoordig, is om tot de vergaderingen, neemt deel aan de beradslagen en maakt dat de besluiten uitgevoerd worden. En daarin ligt het dat men zegt: hij is de *ziel* van die beweging.

Omgekeerd, zegt men, in heel ander verband, dat „iemandes *geest* op de vergadering was“. Dan wordt geheel overeenkomstig de gedachte en deenswijze van een bepaald persoon gehandeld, maar van een persoonlijk contact, van een lichamenlijk tegenwoordigheid is dan geen sprake. Men kan niet zeggen, zijn *ziel* was daar. Het is dan louter een geestelijke invloed, die van den daarbij betrokken persoon uitgaat. Als Paulus in Kor. 5: 3 schrijft: „doch ik, als wel met het lichaam afwezend, maar tegenwoordig zijnde met den geest“, dan kan hij in dat verband niet schrijven „maar tegenwoordig zijnde met de *ziel* en moest hij zeggen: „tegenwoordig zijde met den *geest*“, immers hij zelf op den voorgrond de afwezenheid des lichaams. Was hij lichamenlijk tegenwoordig geweest, hij zou de *ziel* van die actie geweest zijn. Nu, zijn lichaam afwezend zijnde, is hij tegenwoordig met den *geest*. Wij weeten allen het onderscheid tusschen „*ziel* en geest“ in de uitdrukkingen „de *ziel* van die beweging“ en „zijn geest was op de vergadering“ en zullen hier nooit mistasten bij het gebruik dezer woorden.

Zoo ook zal men spreken van *volksziel* en van *tijdgeest*. Het volk is een levende massa, heeft vleesch en bloed, en het geestesleven van het volk uit zich in die lichamenlijke existentie en daarom spreekt men, hoewel ook van volksgeest, zeer juist van *volksziel*. Maar men kan nooit spreken van de „*tijdziel*“, niemand doet het trouwens, en ieder beseft, ook zonder er over na te denken, het juiste woord en spreekt van *tijdgeest*, van den geest der eeuw. Hoe komt het nu dat men wel van de *volksziel*, niet van de *tijdziel*, maar van den *tijdgeest* spreekt? Omdat een volk een lichamenlijk bestaan en daarom de geest van dat volk een *ziel* is, en omdat de *tijd* niet lichamenlijk bestaat, geen vleesch en bloed heeft, maar een geestelijke iets is. Evenmin als men spreken kan van de *ziel* van een engel of duivel, omdat zij louter geest zijn, evenmin kan men in overdrachtelijken zin spreken van de *tijdziel*, omdat de *tijd* onstoffelijk, en dus geestelijk is. De geest, enkel geest zijnde, en in de geestelijke sfeer blijvende, is en blijft *geest* en krijgt geen anderen naam. Maar de geest in contact komende met de stoffelijke wereld, verbonden wordend aan vleesch en bloed, verandert weliswaar niet van substantie, hij is en blijft ook geest, maar hij krijgt een anderen naam. Zoodanige geest wordt *ziel* genoemd.

Eigenaardig is — ook het onderscheid tusschen geest en *ziel* op het gebied van Kunst en Wetenschap. Wij spreken nooit van een kunstenaar*geest*, altoos van een kunstenaar*ziel*. En van een wetenschappelijk man zegt men niet, dat hij een wetenschappelijke *geest* is, wel dat hij een wetenschappelijke *ziel* is. Aan komen later terug op het onderscheid gebruik der woorden *ziel en geest* in kunstenaar*ziel* en wetenschappelijke *geest*.

Van het overdrachtelijke nu weer tot de werkelijkheid terugkeerende, vestigen wij nu de aandacht er op, dat in de Heilige Schrift er sprake is van *rucciel* *ziel*, namelijk van de dierenziel en van de menschenziel. In christelijke kringen wordt te eenzijdig: aan de *ziel* van den mensch gedacht, en te weinig over de *ziel* van het dier gesproken. Dit is een misstand, vooral als men er niet eens van hooren wil dat het dier een *ziel* bezit, en zulke beweringen voor zoteklap houdt.

Immers de Heilige Schrift spreekt voortdurend over de *ziel* van het dier. Reeds aanstonds in het scheppingsverhaal. Wij lezen in Gen. 1: 20 „dat de wateren voortbrengen een gewemel van levende

*zielen*“, en in het volgende vers „God schiep de groote walvischen en alle wremelende *ziel*“. Geldt dit van de vischen en vogelen, in vs. 24 lezen wij het van landdieren: de aarde brenge levende *zielen* voort, naar haren aard, vee en kruipend, en wild gedierde der aarde, naar zijn aard“. En in vs. 30 krijgen we de aanwysing van al het gedierde der aarde, van het gevogelte des hemels, van het kruipend gedierde, en dan wordt daarvan uitdrukkelijk gezegd: „waar in een levende *ziel* is“. Even het zelfde woord en even dezelfde uitdrukking als voor den mensch wordt hier voor het dier gebezigd. Van de planten wordt het nergens gezegd, en daarom verwerpen wij de leer van de plantenziel. Maar van het dier wordt het uitdrukkelijk in het scheppingsverhaal geleerd. Trouwens, het moet zoo zijn, het kan niet anders, want de dieren hebben *instinct* en dat instinct wijst op een *ziel*, op de *ziel* van het dier.

En deze *ziel* van het dier is *geest*, zooals alle *ziel* geest is, maar wordt „*ziel*“ genoemd omdat hij gebonden is aan het lichaam van het dier. Ja, de *ziel* van het dier is geest, en daarom lezen we in het rondloofverhaal (Gen. 7: 21) „en alle vleesch, dat zich op de aarde roerde, *geest* den geest, van het gevogelte, en van het vee, en van het wild gedierde, en al het kruipend gedierde, dat op de aarde kroop, en alle mensch“. Mensch en dier gaf den „geest“.

Alzo volgens het Scheppingsverhaal ontving het dier een „levende *ziel*“, en volgens het rondloofverhaal gaf alle dier den „geest“. En toch nooit bij het dier, alleen bij den men sch spreekt men van *ziel*. Bij het dier alleen van *ziel*. A. K. Jr.

#### Officieele Berichten.

Kort verslag van de Verg. der Classis Brielle op 3 Febr. 1915 te Middelharnis.

De Vergadering wordt op de gebruikelijke wijze geopend. Praeses is Ds. v. Lummel, assessor Ds. Dekker, scriba Ds. Esselink. Bijkens de credentialen zijn alle kerken wettig vertegenwoordigd. Aan een drietal diakenen wordt keursteun verleend, na de reden van hun afvaardiging gehoord te hebben. De notulen worden gelezen en onveranderd goedgekeurd.

De Voorzitter roept Ds. v. Velzen van Middelharnis, voor 't eerst ter vergadering tegenwoordig, een hartelijk welkom toe, waarvoor Ds. v. Velzen zijn dank betuigt.

Eene missive van de Prov. Synode, inzake Art. 11 en 13, wordt in behandeling genomen, en besloten instemming te betuigen met het daarin voorgestelde, nl. om wat den steun betreft voor emerit. tractementen, terug te keeren tot een meer actieve medewerking der Classis.

Da. Mol wordt aangewezen om de collecten en bijdragen uit de classis voor de zending onder de Joden te innen, en de kerken opgewekt om elk jaar vóór 1 Aug. eene collecte voor die zending te houden.

De aanvragen om steun naar Art. 11 en 13 worden behandeld, en, exceptie die van een kerke, toegewezen.

Da. v. Velzen wordt aangewezen tot consultant van Melissant en Ouddorp en Ds. Dekker van Den Bommel, in plaats van Ds. Esselink, die in 't belang der kerken, met 't oog op de kostbare reisgelegenheid, voor hem ontheffing vroeg en ontving.

De Vergadering besluit om voor den arbeid onder de militairen in de classis, steun te vragen door middel van een ingezonden stuk in eenige christelijke bladen.

De vacaturebeurten worden geregeld als volgt: Den Bommel in Maart event. een D. d. W. uit de cl. Barendrecht, in Mei Ds. Esselink, Brielle in Mei event. een D. d. W. uit de cl. Rotterdam; Tinte in Maart event. een D. d. W. uit de cl. Rotterdam; in Mei Ds. v. Lummel; Hellevolsluis in April event. een D. d. W. uit de cl. Barendrecht; N-Helvoet in Mei Ds. Mol; Stellingdam in April Ds. v. Lummel; Ouddorp in Maart Ds. Esselink; Spijkenisse in April Ds. v. Velzen; Rockanje in April Ds. Dekker, in April event. een D. d. W. uit de cl. Rotterdam.

Met leedwezen verneemt de verg. dat de cl. Schiedam de aanvraag om hulp in den D. d. W. moest afwijzen. De scriba zal echter nog weer om hulp vragen, terwijl de vergadering hoopt, dat de cl. Barendrecht en Rotterdam voor de eerstkomende maanden alsnog hulp zal verleenen.

Na dankzegging en gebed door Ds. Mol, sluit de Voorzitter de vergadering.

Op last der Classis

G. J. H. ESSELINK, Scriba.

Stad a. t. H., 4 Febr. 1915.

Kort verslag van de classische vergadering, gehouden te Zwolle 4 Februari 1915.

De praeses, Ds. Schoenmakers, opent de vergadering met gebed, nadat gezongen is Ps. 46: 1 en voorgelezen Ps. 46.

Scriba der vergadering is Ds. Schilder en tot assessor wordt door den praeses aangewezen Ds. Eskes.

De dienaar Bosch en Douma worden verzocht, de lastbrieven der afgevaardigden na te zien en hiervan rapport uit te brengen, waaraan door hen wordt voldaan.

De notulen der vorige vergadering worden voorgelezen en door de vergadering goedgekeurd. Eene instructie van Hasselt betreft het voor de tweede maal beroepen van Ds. Ozinga te Kamerik. De consultant Ds. Brouwer licht het verzoek van de kerk van Hasselt, dat de classis voor dat beroepen hare toestemming verleene, toe. De gemeente heeft eenparig met den wensch van den kerkeraad, dat Ds. Ozinga voor de tweede maal beroepen zoude worden, ingestemd. Na enige gedachtenwisseling wordt aan Hasselt de gevraagde toestemming verleend.

De behandeling van de zaak der evangelisatie te Heino zal voorloopig rusten.

Inzake een bezwaarschrift uit eene der kerken wordt een besluit genomen, dat, naar de classis vertrouwt, bevredigend zal wezen.

Een bezwaard lidmaat te Zwolle zal zich met zijn berwaat wenden tot de particuliere synode. Door hiertoe benoemde broeders worden de administratie nazien van den classicaal quaestor, den penningmeester voor art. 13 D.K. en den penningmeester voor hulpbehoevende kerken in de classis.

Die administratie zijn in orde bevonden.

Benoeemd worden tot primi visitatores DD. Bosch en Eskes, sec. Ds. Sluis en verder DD. Wielenga en Westerbeek van Eerten, sec. Ds. Schoenmakers; tot approbatie van attesten, de kerken van Zwolle en Kampen; tot deputaten voor classis. examina DD. Gispén en Veder; tot classische correspondent Ds. Eskes; tot classis. penningmeester Ds. Gispén, sec. Ds. Veder; tot deputaat voor verzorging van emeritpredikanten enz. Ds. Westerbeek van Eerten, sec. Ds. Elzenga; tot deputaat hulpbehoevende kerken Ds. Brouwer, sec. Ds. Douma; tot deputaat voor vac. diensten Ds. Brouwer, sec. Ds. Douma; tot archivaris der kerk van Zwolle; tot correspondent voor de zending Ds. Wielenga; tot

deputaat voor de zending onder de Joden Dr. Hania; tot deputaat voor Rheine Ds. Schilder. Geschiedt rondvraag naar art. 41 D. K.

De classische vergadering zal voortaan voorloopig te 9 ure des morgens aanvangen.

Roepende kerk is Staphorst en Voorzitter van de volgende vergadering Ds. Elzenga. Vacaturediensten zijn de volgende: Blokzijl 21 Febr. Dr. Hania, 21 Maart Ds. Eskes. Kamperveen 21 Febr. Ds. Westerbeek van Eerten, 21 Maart Ds. Elzenga. Langeslag 21 Ds. v. Mechelen. Oldemarkt 21 Febr. Ds. Sluis, 21 Maart Ds. Bosch. Wilsom 51 Febr. Ds. Schoenmakers, 21 Maart Ds. Wielenga. Zalk 21 Febr. Ds. Gispén, 21 Maart Ds. Veder. Stad-Vollenhove 21 Maart Ds. Brouwer.

De vergadering wordt door den assessor met dankzegging gesloten.

Op last der classis, PH. W. H. ESSES, assessor.

## Buitenland.

Duitschland. Een gemeenschappelijke lijdendienst van Schotten en Duitschers.

Een veldpostbrieven uit den omtrek van Rijnssel willen wij onzen lezers niet onthouden. Hij luidt aldus:

„Helaas werd op den 1sten Kerstdag een kameraad, die op post stond, doodgeschoten, terwijl zeker zijn ouders te huis in zorgende liefde aan hem dachten. Maar plotseling verandert het tooneel; er viel geen schot meer, en tot hiertoe, 30 December, hebben wij om zoo te zeggen vrede met de Engelschen. Haast niet te geloven. Hoe gebeurde het? De Engelschen hadden eenige uren wapenstilstand verzocht, om op des namiddags van den eersten Kerstdag hunne dooden, die tusschen de beide looprograven lagen, te begraven. Deze was gaarne toegestaan, ook omdat sedert weken vele dooden van ons daar lagen die bij den eersten stormaanval gevallen waren. Zoo kwamen dan allen uit de looprograven te voorschijn, die slechts circa 80 meters uiteen lagen. Wij begroetten elkander en begroeven onze dooden. Kort daarop verscheen een Engelsch predikant, en door middel van een kameraad die Engelsch verstand, deed hij het voorstel, gemeenschappelijk een lijdendienst te houden, waarmee onze majoor zeer ingenomen was. Men droeg mij op, met den predikant alles nader te bespreken, hetgeen door middel van onzen tolk ook gelukte. Nadat alle dooden begraven en eenvoudige houten kruisen op de graven geplaatst waren, kwamen wij te samen. Aan de eene zijde stonden de Engelschen, Hooglanders van de Schotsche garde, met de korte rokken en kniekousen, en aan den anderen kant de Duitschers in grijs uniform, in het midden de Engelsche predikant en ik. Hij las den 23sten Psalm voor; ik zeide deken in het Duitsch na. Daarop deed de predikant een Engelsch gebed, dat hij opgeschreven had en dat ik in het Duitsch na hem uitsprak. Dit gebed luidde als volgt: O Heere onze God! wij zijn hier op het Kerstfeest vergaderd om onze dappere kameraaden te begraven. Wij geven hen in den naam van Jesus Christus, onzen Heiland over, tot hunne lange rust. Zegen allen die hun lief waren en om hen treuren, en houd ons in leven en in sterven als uwe goede en getrouwe knechten en getrouwe dienaars staande, om Christus wil, Amen“. Daarop was de korte, eigenaardige plechtigheid geëindigd. Wij gaven elkander de hand en namen afscheid. Maar de Engelschen waren kennelijk het vechten moede en verzochten ons althans gedurende de feestdagen niet meer te schieten; zij zouden het ook niet doen. Dit werd overgenomen. En nu ontstond er een vriendschappelijk verkeer tusschen de beide looprograven. De menschen stonden in groepen tusschen de looprograven, knoopten gesprekken aan en wederkerig werden geschenken gegeven. De Engelschen deden ons bussen met Corned Beef, conserves toekomen, terwijl zij van ons sigaren enz. kregen. Wij vertrouwden de zaak eerst niet recht, maar zij hebben niet geschooten. Dat was een overgetelikt Kerstfeest in de looprograven! Maar ook na het feest toonde niemand neiging om de vijandelijkheden weder te beginnen. Het werd ons wel bevolen te schieten wanneer iemand uit de looprograven kwam, maar de schoten gingen in de lucht. De Schotten schieten in het geheel niet; zij laten ons ongestoord over het vrij veld naar het dorp gaan. Of zij met de Fransen overhoop liggen, gelijk men hier zegt, en daarom zoo weinig gevechten zijn oorlog te voeren, of dat zij onze kogels vreezen, het is kort en goed op den duur een onhoudbaar toestand, deze vrede gedurende den oorlog... Het is toch jammerlijk, dat twee volken, die zoo gemeenschappelijk tot den Hemelschen Vader kunnen bidden, elkander zoo bloedig bevoelen“.

Het spreekt wel vanzelf, dat van hooger hand aan dergelijke toestanden een einde gemaakt is.

Turkije. Een gezant van den Paus bij den Sultan van Turkije.

Uit Turkije wordt bericht, dat de gedelegeerde of gezant van den Paus, Bischoep Dolci, door den Sultan is ontvangen op grond van een credentiafbrief, die door den paus direct aan den Sultan werd gericht. Sedert jaar en dag heeft Frankrijk het beschermheerschap over de Roomsche gezinden in het Oosten uitgeoefend. Alle diplomatische onderhandelingen, tusschen het pauselijk gezantschap te Constantinopel en den Sultan konden tot hiertoe alleen plaats hebben, wanneer het Fransche gezantschap daaraan wilde medewerken.

Dat de Fransen beschermheeren waren over alle Roomschen, werd uitgedrukt doordat in de Roomsche kerken van het Oosten de vertegenwoordiger der Fransen regeering een afzonderlijke, verheven zitplaats kreeg. Voor den invloed van Frankrijk in het Oosten was dit van beteekenis. Men kan nu zeggen, dat de opheffing van het Fransche protectoraat over het Oosten een slag voor Frankrijk is. Door het kapitulatierecht (waardoor vreemdelingen niet voor de Turksche rechtbanken, maar voor de consuls hunner nationaliteit moesten terecht staan) en het protectoraat, kreeg Frankrijk in den loop der tijden veel invloed in Syrië, Palestina en den Levant. Tot hiertoe had Frankrijk zich altijd weten te verzetten tegen een Turksch gezantschap bij den paus, doch dit schijnt nu toch in beginsel tot stand gekomen te zijn. Het anti-clericale Frankrijk deed zich in het Oosten voor als de beschermheer der Roomsche kerk. In Frankrijk werden de Roomsche geestelijke genootschappen uitgedreven, in het Oosten strekte men de protectorale hand over de Roomsche kerk uit. Het is maar goed, dat aan dien toestand een eind kwam, al schijnt het vreemd, dat straks bij den paus een officieel vertegen-

woordiger van de Porte zal geaccrediteerd worden.

China. Het lot der zendingen in Tsingtau.

De Berlijnsche Mission heeft uit Tsingtau van haar superintendent Boskamp bericht zendingen omtrent het wederveran harer zendingen gedurende en na de belegering. Het blijkt daaruit, dat alle zendingen bij de overgave van de stad aan Japan in goeden wilstand verkeerden. In Japanische krijgsgangenschap bevonden zich Wannags, Schwarm, Hildebrandt, evenals de zendingen van Barmen, in de eerste plaats Haberrang, Fischer en Spohr. De Berlijnsche zendingen Kohls en Schramm, die alleen als ziekenverplegers dienst deden, mochten tot het Zuid-Chineesche zendingenveld terugkeeren. Geen enkele zending is gevallen, velen werden echter licht gewond. Een zoon van een der zendingen stierf aan bekomen verwondingen.

Drie maanden lang hebben 4000 Duitschers met 40 stukken geschut, 40,000 Japanners met 200 zware kanonnen, en een regiment Engelschen en Indische Sikhs wederstaan. Acht dagen werd de stad zwaar beschoten. Aan eigendom die tot de zending behoorden, is voor 148,000 schade aangericht.

Groot was de verwondering der Japanesche officieren toen zij de geringe bezetting zagen. Als de Duitsche soldaten, schoon uitgeput door de bovenmenselijke inspanning, moesten aantreden, kommandeerde een onderadjudant: „Wij zingen het lied „Ich bete an die Macht der Liebe!“ En dit lied, een noodgeschrei tot den Heere, werd daarop gezongen door alle verdedigingsliniën van zee tot zee. Velen getuigen, dat bij hen die in Tsingtau het onderspit moesten delven, vooral in de lazareten de toon weerklonk: „Komt, laat ons wederkeeren tot den Heere, want Hij heeft ons verscheurd en Hij zal ons genezen, Hij heeft geslagen en Hij zal ons verbinden“.

Van Duitsche zijde wordt ook gemeld, dat de Japannezen tegenover de Duitschers hardheid vermeden. Meermalen gaven Japannezen te kennen dat de oorlog bij het leger, dat geheel naar Pruisisch model ingericht werd, niet populair is. De Japannezen, al is het dat zij in goede tucht gehouden worden — de gruwelen waaronder de Chinezen te lijden hadden, schijnen voor rekening van het *gepusis* te komen — behandelen de Chinezen brutaal, als Aziatische veroveraars.

Het is opmerkelijk dat de Duitsche zendingen over het optreden der Japannezen geen klacht laten hooren, terwijl wij meenen zich over de behandeling, van Engelse zijde ondervonden, bitter te beklagen te hebben.

#### GEMENGD NIEUWS.

Een Joodsche Nomasdism. Een Arabisch sprekende Jood, die zich Pussiet Ben Jacob Achwan noemt, kwam onlangs naar Jerusalem en beweerde daar, dat hij tot een Joodschen volkstaam behoort, die als Nomaden in de woestijn woont en tegenwoordig op vijf dagreizen van Koweli, dus in de nabijheid van de Perzische Golf, verkeert. Volgens zijn opgave behooren er tot zijn stam ongeveer 25,000 Joodsche gezinnen, die in tenten wonen en van veelteel bestaan. Onder hen leeft de traditie, dat zij ten tijde van den eersten tempel in de woestijn overgeplant zijn. De Talmud bleef hun tot op den huidigen dag onbekend. Zij geloven dat zij nakomelingen zijn van Jonadab, den zoon van Rechab, die in de profetie van Jeremia genoemd wordt. Achwan verzekert, dat weldra velen van zijn stamgenooten naar Palestina